Theodor Storm

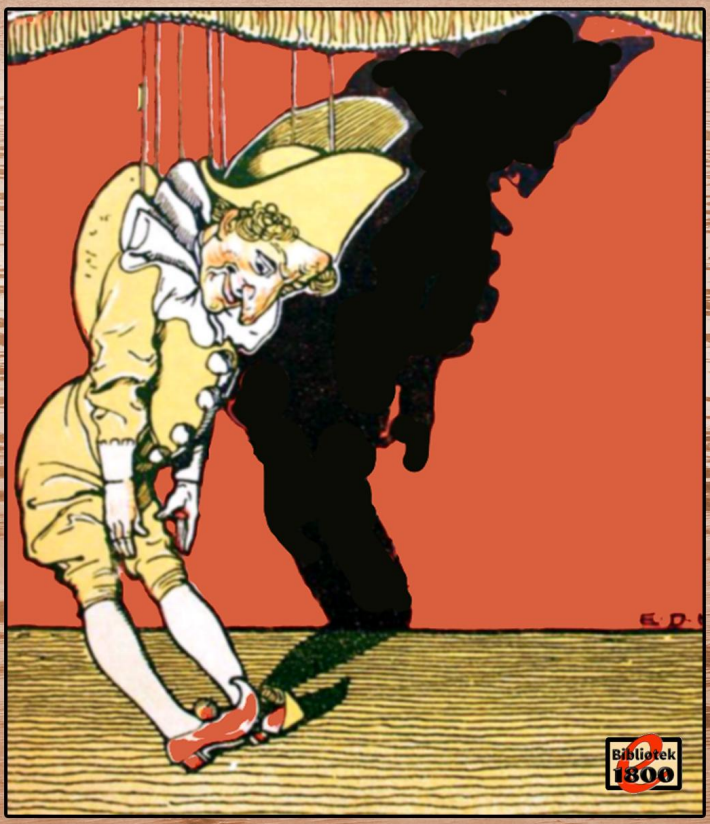

Paul Dukkespiller

Theodor Storm

Paul Dukkespiller

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Theodor Storm: *Paul Dukkespiller* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Theodor Storm: *Paul Dukkespiller* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

Paul Dukkespiller

Jeg havde i min ungdom nogen færdighed at dreje og beskæftigede mig måske i grunden lidt mere med dette, end det var gavnligt for mine studeringer; det hændte i det mindste en dag, at overlæreren gav mig en stil tilbage, der vrimlede af fejl, og spurgte mig, om jeg igen havde drejet en syskrue til min søsters fødselsdag. Slige småubehageligheder blev imidlertid mere end opvejet ved det bekendtskab, jeg som følge af denne beskæftigelse gjorde med en fortræffelig mand, kunstdrejer og mekanikus Paul Paulsen, tillige borgerrepræsentant i vor købstad. Efter min faders ønske – han forlangte en vis grundighed i alt, hvad han så mig foretage – påtog han sig at bibringe mig det nødvendige håndelag til mine småarbejder.

Paulsen var i besiddelse af mangehånde kundskaber, og var desuden ikke alene anerkendt dygtig i sit fag, men han havde også forstand på håndværkets udvikling overhovedet, så at meget af det, der nu forkyndes som ny sandhed, er noget, som den gamle Paulsen har fortalt mig for fyrre år siden. Det lykkedes mig snart at erhverve mig hans tillid, og han holdt så meget af mig, at jeg en gang imellem tilbragte en aften hos ham ud over de fastsatte timer. Så sad vi enten i hans værksted, eller om sommeren – for vor omgang varede gennem flere år – ude på bænken under det store lindetræ i hans lille have. I de samtaler, vi så førte, eller rettere, som min ældre ven førte med mig, lærte jeg ting at kende og at fæste mine tanker på forhold, som jeg senere ikke har fundet spor af i mine lærde bøger, hvor vigtige de end er i livet.

Paulsen nedstammede fra friserne, og denne folkestammes ædle karakter prægede sig i hans ansigt, under det glatte blonde hår, den tankefulde pande og de blå dybsindige øjne; desuden havde han arvet sin faders stemme og noget af modersmålets bløde klang.

Denne mand oppe fra nord havde en mørk og fintbygget hustru. Min moder plejede at sige om hende, at hendes sorte øjne kunne brænde en sø ud; i sin ungdom skal hun have været i besiddelse af megen ynde. Skønt der allerede var sølvstænk i hendes hår, var det elskelige i hendes træk endnu ikke forsvundet, og den ungdommen medfødte følelse for skønhed foranledigede mig snart til at vise hende små tjenester og opmærksomheder, hvor jeg blot kunne.

De havde kun et barn, en søn, som den gang var hos fremmede folk, og derfor holdt de måske begge så meget af at se mig. Madam Paulsen forsikrede mig mange gange, at jeg havde lige sådan en pudsig næse som hendes Josef. Jeg vil heller ikke skjule, at madam Paulsen forstod at lave en ellers i hele staden ukendt budding, som jeg holdt meget af, og hun undlod ikke jævnligt at invitere mig på denne ret. Således var der da forskellige ting, der trak mig til huset. Min fader satte imidlertid megen pris på, at jeg kom hos den dygtige borgerfamilie. "Pas blot på, at du ikke falder dem til besvær." Det var det eneste, han i så henseende en gang imellem mindede mig om. Jeg tror imidlertid ikke, at jeg nogensinde kom for tit hos mine venner.

Da hændte det en dag, at mine forældre viste en gammel herre fra vor by mit nyeste og temmelig vellykkede værk.

Da denne lagde sin beundring for dagen, bemærkede min fader, at jeg nu også havde stået i lære hos mester Paulsen i næsten et år.

"Se, se," svarede den gamle herre, "hos Paul Dukkespiller!"

Jeg havde aldrig hørt, at min ven havde et sådant tilnavn, og spurgte, måske lidt næsvist, hvad det skulle sige.

Men den gamle herre smilede nok så polisk og ville ikke udtale sig nærmere.

Den følgende søndag var jeg bedt til aften hos ægteparret Paulsen for at hjælpe dem med at højtideligholde deres bryllupsdag. Det var eftersommer, og da jeg havde begivet mig tidligt på vej og husmoderen endnu havde travlt i køkkenet, så gik Paulsen med mig ud i haven, hvor vi satte os sammen på bænken under det store lindetræ. "Paul Dukkespiller" randt mig på en gang i hu og spøgte i den grad i mit hoved, at jeg næppe kunne svare på hans tiltale, og da han så gav mig en temmelig drøj irettesættelse, fordi jeg var så adspredt, spurgte jeg til sidst lige ud, hvad det tilnavn skulle betyde.

Han blev meget opbragt. "Hvem har lært dig det tossede ord?" råbte han, idet han sprang op fra sit sæde. Men førend jeg kunne svare, var han atter rolig. "Godt, jeg skal fortælle dig det; det er jo egentlig det bedste, livet har skænket mig."

Jeg er opvokset i dette hus og denne have – fortalte Paul Paulsen – det er længe siden, jeg var en dreng, men meget af min barndom står endnu tydelig for mig.

Jeg sad en eftermiddag – jeg husker det endnu godt, det var i september, lige efter vort Mikkelsdagsmarked – uden for huset på den lille hvide bænk, hvorfra man kunne se helt ned ad den

lange gade, da jeg pludselig fik øje på et mærkværdigt køretøj; det var en tohjulet kærre, der blev trukket af en lille hest. Den var belæsset med to temmelig høje kasser, og imellem dem sad der en stor blond kone med stive, træagtige ansigtstræk og en lille pige på omtrent ni år, der ivrigt drejede sit sorthårede lille hoved fra den ene side til den anden; ved siden af gik en lille livsglad mand, han holdt tømmen i hånden, og hans korte sorte hår strittede som børster frem under den grønne kasket.

Således kom de ned ad gaden, alt imens en lille klokke ringede, der hang under hestens hals. Lige uden for vort hus gjorde kærren holdt. "Du dreng," råbte konen til mig, "hvor er skrædderherberget?"

Jeg havde siddet og regnet, men min griffel havde allerede hvilet længe, nu sprang jeg hurtigt op og trådte hen til vognen. "I er lige ved det," sagde jeg og pegede over på det gamle hus med den firkantede, klippede lind; du ved nok, det ligger endnu her lige overfor.

Den lille fine pige rejste sig mellem kasserne, strakte sit lille hoved frem fra hætten på hendes falmede kåbe og så ned på mig med sine store øjne, men manden sagde: "Sid roligt, pige!" og "Mange tak, min dreng!" – Så piskede han løs på den lille krikke og kørte hen foran døren til det hus, hvorfra den tykke herbergsvært straks efter trådte ham i møde med det grønne forklæde på.

Det stod nu straks klart for mig, at de fremmede ikke hørte til husets laugsberettigede gæster, men andre folk – når jeg nu tænker på det, kan jeg ikke rime det sammen med det højtagtede håndværks reputation – andre folk, som jeg syntes langt bedre om, plejede også at tage ind der. Oppe i anden

etage, hvor der endnu stadig findes simple glughuller i stedet for vinduer, havde alle omvandrende musikanter, linedansere og dyretæmmere, der gav deres kunster til bedste i vor by, fået hævd på at opslå deres kvarter.

Og ganske rigtigt, da jeg den næste morgen stod ved vinduet oppe i mit kammer og snørede mit tornyster, blev en luge taget fra derovre, den lille mand med det strittende hår stak sit hoved ud i det fri og rakte sig ud i den friske luft med begge arme, så vendte han hovedet om mod det mørke hul, og jeg hørte ham råbe: "Lise, Lise!" Så stak den lille pige sit rødmossede hoved ind under hans arm, og det sorte hår faldt ned ad ryggen som en manke. Faderen pegede med fingeren over mod mit kammer, lo og trak hende et par gange i hendes silkebløde hår. Hvad han sagde til hende, kunne jeg ikke forstå, men det har vist omtrent været sådan: "Se bare på ham, Lise! Kender du ham ikke igen, det er drengen fra i går? Det stakkels skind, nu må han straks traske i skolen med sit tornyster! Hvad du dog er for en lykkelig pige, du, som blot behøver at køre fra by til by med vor brune!" Den lille så ligefrem helt medlidende over til mig, og da jeg tog mod til mig og nikkede venligt til hende, nikkede hun meget alvorligt igen.

Men kort efter tog faderen atter hovedet til sig og forsvandt i baggrunden af sit loftsrum. I hans sted trådte den store blonde kone nu hen til barnet, tog fat i dets hoved og begyndte at kæmme dets hår.

Jeg kunne se helt ind i loftsrummet. Jeg så ganske tydeligt manden sidde i en mørk krog ved et bord, i hans hånd blinkede der noget, som lignede guld eller sølv, så var der lidt efter et

ansigt med en stor næse; nu rejste manden sig op og stirrede ud på gaden gennem en anden luge.

Konen havde imidlertid trukket en falmet rød kjole på den lille pige og lagt hendes hårfletninger som en krans om det lille runde hoved.

Jeg blev ved at se derover. Hun kunne dog gerne nikke en gang til, tænkte jeg.

"Paul, Paul" hørte jeg pludselig min moder kalde inde fra huset.

"Ja, moder!"

Jeg rystede ligefrem over hele kroppen af forskrækkelse.

"Nå," råbte min moder igen, "jeg ville nødig være i dit sted hos regnemesteren! Ved du ikke af, at klokken allerede for længe siden har slået syv?"

Jeg kom rigtignok hurtigt ned ad trapperne!

Men jeg havde held med mig! Regnemesteren var just i færd med at plukke bergamotter, og den halve skole befandt sig i hans have for at være ham behjælpelig med hånd og mund. Først da klokken var ni, sad vi alle med varme kinder og glade ansigter på vore bænke med tavle og regnebog foran os.

Just som jeg klokken elleve trådte ud af skolegården med lommerne struttende af pærer, kom byens tykke udråber op ad gaden. Han slog med nøglen på sit blanke messingbækken og råbte med sin ølbas:

"Hr. mekanikus og dukkespiller Josef Tendler fra den store stad München er i går ankommet hertil og vil i aften give sin første forestilling i Skyttehusets sal. Der gives *Pfalzgreve Sigfred og den hellige Genoveva*, dukkespil med sang i fire akter."

Så rømmede han sig og drog med værdighed videre i den modsatte retning af mit hjem. Jeg fulgte ham fra gade til gade for atter og atter at høre den fortryllende nyhed, for jeg havde aldrig nogensinde været på komedie, end sige set dukkespil. Da jeg omsider vendte om, så jeg en rød kjole komme mig i møde; og det var virkelig den lille dukkespillerske; trods hendes falmede påklædning var hun i mine øjne omgivet af eventyrglans.

Jeg tog mod til mig og tiltalte hende: "Går du dig en tur, Lise?"

Hun så mistroisk på mig med sine sorte øjne. Derpå svarede hun:

"Næ, jeg skal hen til en kræmmer!"

"Vil du købe dig en ny kjole?" spurgte jeg temmelig tølperagtigt.

Hun lo højt. "Lad mig nu bare være! Jeg skal hen og købe klude!"

"Klude, Lise?"

"Ja vist, sådanne gamle rester til kjoler til dukkerne; det koster ikke så meget!"

Jeg fik en lykkelig idé. En gammel onkel af mig havde den gang en metervarehandel på torvet her, og hans gamle butikssvend var min gode ven. "Kom med mig!" sagde jeg frejdigt; "det skal slet ingenting koste dig, Lise!"

"Virkelig?" spurgte hun; så løb vi begge hen til torvet og ind i onkels hus. Den gamle Gabriel stod som altid bag disken i sin salt- og peberfarvede frakke, og da jeg havde gjort ham begribeligt, hvad vi ville, krammede han godmodigt en hoben rester ud på disken.

"Sikken en dejlig rød farve!" sagde Lise og skottede længselsfuldt over til et styrke fransk sirts.

"Kan hun bruge det?" spurgte Gabriel. – Om hun kunne bruge det! Endnu samme dag skulle der laves en ny vest af det til ridder Sigfred.

"Men der hører også tresser til!" sagde den gamle og kom med en hel del rester guld- og sølvflitterstads; så kom han desuden med en hel del grønne og gule silkeklude og bånd, til sidst med et temmelig stort stykke brunt plys. "Tag det blot, barn!" sagde Gabriel, "det kan bruges til dyreskind til jeres Genoveva, hvis det gamle skulle være falmet!" Så pakkede han hele stadsen sammen og lagde det i den lilles arm.

"Og det koster ikke noget?" sagde hun bestemt.

Nej, det kostede ingenting. Hendes øjne strålede. "Mange tak, gode mand! Nå, hvor fader vil sætte store øjne op!"

Hånd i hånd forlod vi butikken, Lise med sin pakke under armen; men da vi kom i nærheden af vor bolig, slap hun mig og rendte over gaden til skrædderherberget, medens hendes sorte fletninger fløj ned ad ryggen.

- Efter middagsbordet stod jeg uden for vor gadedør og overvejede med bankende hjerte, om jeg skulle bede min fader om at give mig penge til at se den første forestilling; jeg var jo tilfreds med en galleribillet og den skulle kun koste en toskilling for os drenge. Men førend jeg endnu var på det rene med mig selv i så henseende, kom Lise hoppende over gaden til mig. "Det er fra fader!" sagde hun, og førend jeg så mig om, var hun allerede borte; men i min hånd holdt jeg en rød billet, hvorpå der stod med store bogstaver: "Første plads."

Da jeg så op, vinkede den lille sorte mand over til mig fra loftslugen med begge arme. Jeg vinkede til ham; det måtte dog være nogle mageløst rare mennesker, disse dukkespillere. "Altså i aften," sagde jeg ved mig selv; i aften og – "Første plads!"

I skyttehusets uhyggelige, hvidkalkede sal i øverste etage producerede en gang imellem stærke mænd eller omflakkende taskenspillere deres kunster. Så lukkedes den store gadedør med den malede skyttebroder op på vid gab og knirkede på sine hængsler.

- – Langsomt var det blevet aften; og minutterne blev til timer for mig; for fader ville først lade mig gå fem minutter før det fastsatte klokkeslæt; han mente, at jeg havde godt af at øve mig i tålmodighed, så at jeg kunne sidde stille i teatret.

Omsider nåede jeg skyttehuset. Den store dør stod åben, og alle slags folk gik derind; for den gang løb folk endnu efter den slags glæder; der var for langt til Hamborg, og folk var derfor mere nøjsomme. Da jeg var kommet op ad den egetræs vindeltrappe, så jeg Lises moder sidde ved kassen ved indgangen til salen. Jeg nærmede mig helt fortrolig til hende og tænkte, at hun nok ville hilse på mig som på en gammel bekendt; men hun sad stiv og strunk og tog imod mit kort, som om jeg ikke stod i nogen som helst forbindelse med hendes familie. Noget ydmyget trådte jeg ind i salen; alle folk snakkede halvhøjt, medens de ventede på, hvad der ville komme; samtidig gned en stadsmusikant på sin violin sammen med sine tre medhjælpere. Jeg tog plads på fjerde bænk, hvor en af mine skolekammerater sad ved siden af sine forældre. Min nabo ville fortælle mig en skolehistorie, men jeg stirrede uafbrudt op på tæppet; nu bevægede det sig frem og tilbage,

den hemmelighedsfulde verden bagved begyndte allerede at røre sig; et øjeblik efter hørtes en klokke ringe, og medens tilskuerne som på kommando holdt op med deres snakken og hvisken, fløj tæppet i vejret. – Et blik op på scenen satte mig tusind år tilbage i tiden. Jeg så ind i en middelalderlig borggård med tårn og vindebro; to små mennesker af en lille meters højde stod midt på scenen og talte livligt med hinanden. Den ene med det sorte skæg, sølvhjelmen og den guldbroderede kappe over den røde underklædning var pfalzgreve Sigfred; han ville drage i krig mod de hedenske sorte og bad sin unge hushovmester Golo, der stod ved siden af ham i en sølvbroderet vams, at blive tilbage i borgen for at beskytte pfalzgrevinde Genoveva. Så kom den skønne Genoveva styrtende frem i en himmelblå slæbkjole og kastede sig om sin gemals hals. Greven rev sig løs, gik med værdighed over vindebroen og forlod slottet; nu var den onde Golo herre på borgen.

Jeg var som fortryllet, men i anden akt blev det endnu bedre. Blandt tjenerne på borgen var der en i en gul nankinsdragt, han hed Kasper. Hvis den fyr ikke var levende, så har der endnu aldrig været noget levende; han kunne komme med nogle voldsomme vittigheder, så at hele salen rungede af latter. I hans næse, der var lige så stor som en pølse, måtte der i ethvert tilfælde være en mekanik, for når han kom med sin svinepoliske latter, så slingrede næsetippen frem og tilbage, som om han var lige ved at le sig ihjel; nu spilede karlen sin store mund op og tudede som en gammel ugle; nu sprang han omkring på scenen og snakkede med sin store tommelfinger, og den kunne han dreje nok så udtryksfuldt frem og tilbage. Og nu skelede han – det var så livagtigt, at øjnene i samme øjeblik stod forkert

hovedet på hele publikum. Jeg var ligefrem forelsket i den dejlige karl!

Omsider var spillet forbi, og jeg sad på ny hjemme i vor dagligstue og spiste lidt kød, som min gode moder havde varmet til mig. Min fader sad i lænestolen og røg sin aftenpibe. "Nå, dreng," sagde han, "var de levende?"

"Jeg ved det ikke, fader," sagde jeg, medens jeg ivrigt blev ved at spise. Jeg var endnu helt fortumlet.

Han så en stund på mig med sit kloge smil. "Hør, Paul," sagde han så, "du må ikke løbe for tit til dukkekomedie; ellers kunne de tingester let falde på at løbe efter dig i skolen."

Min fader havde ikke uret. Mine algebraopgaver var begge de følgende dage så mådelige, at regnemesteren truede mig med at sætte mig ned fra min første plads. – Når jeg ville regne i hovedet: "a+b lig x-c", så hørte jeg i stedet for den skønne Genovevas fuglestemme: "Ak, min hjerte allerkæreste Sigfred, når blot de slemme hedninger ikke massakrerer dig!" En gang – men det har ingen set – skrev jeg endog "x + Genoveva" på tavlen.

Da udråberen den næste søndag igen gik op og ned ad gaden og råbte: "I aften i skyttehuset: Doktor Fausts Helvedesfart, dukkespil i fire akter!" – nej, da kunne jeg ikke holde det ud længere. Jeg vimsede omkring fader som katten om den varme grød, og omsider forstod han mit stumme blik.

"Paul," sagde han, "se her, det er måske den bedste kur til at gøre dig grundigt ked af det." Dermed stak han hånden ned i vestelommen og gav mig en toskilling.

Jeg styrtede straks ud af huset; først nu stod det klart for mig, at jeg endnu måtte pines i hele otte timer, førend komedien begyndte. Så løb jeg bag haverne ud på Borgerstien. Da jeg var nået hen til skyttehusets åbne enghave, droges jeg uvilkårligt derind; det var jo muligt, at nogle dukker kiggede ud af vinduet deroppe; for scenen vendte ud til borggården. Men jeg måtte så først gennem den forreste del af haven, der var tæt bevokset med linde- og kastanjetræer. Jeg blev helt spag; jeg havde alligevel ikke mod til at trænge videre frem. Pludselig fik jeg et puf i ryggen af en stor gedebuk, der var tøjret her, så at jeg fløj en snes skridt frem. Det hjalp; da jeg så mig om, stod jeg allerede under træerne.

Det var en mørk efterårsdag: enkelte gule blade faldt allerede til jorden; oven over mig i luften skreg et par strandfugle, der fløj ud mod søen; der var intet menneske at se eller at høre. Langsomt gik jeg gennem ugræsset, der voksede frodigt på gangene, indtil jeg havde nået en smal gårdsplads, der skilte haven fra huset. – Rigtigt! højt oppe vendte to store vinduer ud til gården; men bag ved de små, blyindfattede ruder var der sort og tomt; jeg så ikke en eneste dukke. Jeg stod en stund stille; jeg blev helt uhyggelig til mode i den stilhed, der omgav mig over alt.

Da så jeg den tunge gårddør blive åbnet en håndsbred indvendig fra, og samtidig kiggede et sort lille hoved frem.

"Lise!" udbrød jeg.

Hun så forbavset på mig med sine mørke øjne. "Gud!" sagde hun, "syntes jeg ikke nok, at der var nogen, der puslede herude! Hvor kommer du fra?"

"Jeg? – Jeg er ude at spadsere, Lise! – Men sig mig, spiller I allerede nu komedie?"

Hun rystede leende på hovedet.

"Men hvad bestiller du ellers her?" spurgte jeg videre og gik hen til hende.

"Jeg venter på fader," sagde hun, "han er i herberget for at hente bånd og søm; han gør alt i stand til i aften."

"Er du ganske alene her, Lise?"

"Næ, du er her jo også!"

"Jeg mener," sagde jeg, "om din moder ikke er oppe på salen?"

Nej, moderen sad i herberget og reparerede dukkedragterne; Lise var her ganske alene.

"Hør;" begyndte jeg på ny, "du kunne gøre mig en tjeneste. Blandt jeres dukker er der en, som hedder Kasper; den ville jeg så gerne se tæt på."

Lise syntes at betænke sig et øjeblik: "Ja, det kunne nok lade sig gøre," sagde hun omsider, "men det man gå i en fart, inden fader kommer tilbage!"

Med disse ord var vi allerede inde i huset og løb hurtigt op ad den stejle vindeltrappe. Der var næsten mørkt i den store sal, for vinduerne, der alle sammen vendte ud til gården, var dækket til inde fra scenen af; kun enkelte lysstriber trængte ind gennem hullerne i tæppet.

"Kom!" sagde Lise og drog et tæppe til side ved væggen; vi smuttede igennem, og nu stod jeg i vidundertemplet. Men set fra bagsiden og her i dagslyset så det temmelig ynkeligt ud; et stillads af lægter og brædder, hvorover der hang nogle lærredsstykker med brogede klatter, det var den skueplads, hvorfra den hellige Genovevas skæbne havde gjort et så dybt

indtryk på mig. – Men jeg havde beklaget mig for tidligt; på den ståltråd, der var udspændt hist mellem den ene kulisse og væggen, så jeg to af de dejlige dukker svæve; men de vendte ryggen til mig, så at jeg ikke kunne kende dem.

"Hvor er de andre, Lise?" spurgte jeg; for jeg havde umådelig lyst til at tage hele selskabet i øjesyn på en gang.

"Her i kassen," sagde Lise og bankede med sin lille hånd på en kiste, der stod i krogen; "de to er allerede gjort i stand; men du kan godt gå derhen og se på dem; din ven Kasper, han er der også!"

Og han var der virkelig. "Spiller han også med i aften?" spurgte jeg.

Med armene hængende slapt ned stod jeg og betragtede den kære, lystige Kasper. Der hang han ved syv snore og dinglede på ståltråden; hans hoved var faldet forover, hans store øjne stirrede ned på gulvet, og hans røde næse lå som en bred snabel på brystet, "Kasper, Kasper!" sagde jeg ved mig selv, "hvor du hænger ynkeligt der!" Og han svarede der ligedan: "Vent blot til i aften, min dreng!" – Mon det også kun var i mine tanker, eller mon Kasper selv havde talt til mig? -

Jeg så mig om. Lise var borte; hun stod vel derude for at passe på, når hendes fader kom tilbage. Men nu hørte jeg hende råbe i den anden ende af salen: "Men du må for Guds skyld ikke røre ved dukkerne!" – - Ja – men jeg kunne alligevel ikke lade være. Jeg klatrede op på en bænk, der stod ved siden af mig, og begyndte først at trække i den ene, så i den anden snor, kæbebenene begyndte at klapre imod hinanden, armene løftedes op, og nu begyndte den forunderlige tommelfinger også at bevæge sig frem og tilbage. Og det var slet ikke svært;

jeg havde ikke tænkt mig, at det dukkespilleri var så let. – Men armene bevægede sig kun frem og tilbage, og jeg var dog så vis på, at Kasper nys i Genoveva også havde strakt dem ud til siden, ja endog slået dem sammen over hovedet! Jeg trak i alle trådene, jeg forsøgte at bøje armene med hånden; men det ville ikke lykkes. På en gang hørte jeg noget knække inde i figuren, "Holdt!" tænkte jeg, "hånden fra brættet! Der kunne du nær have gjort en ulykke!"

Sagte steg jeg på ny ned fra min bænk, og på samme tid hørte jeg også Lise træde ind i salen ude fra.

"Skynd dig, skynd dig!" sagde hun og trak mig i mørket ned ad vindeltrappen, "det er egentlig ikke rigtigt", vedblev hun, "at jeg har ladet dig komme ind, men du har jo alligevel haft din morskab af det!"

Jeg tænkte på det lille knæk fra før. "Å, det har vel ikke været noget!" På den måde trøstede jeg mig selv, løb ned ad trappen og gennem bagdøren ud i det fri.

Så meget stod fast: Kasper var alligevel kun en rigtig trædukke; men Lise – hvad det dog var for et allerkæreste sprog, hun talte! Og så havde hun været så venlig straks at tage mig med op til dukkerne! -

På hjemvejen hørte jeg endnu stedse fra tid til anden det svage knæk i dukkens legeme; og hvad jeg så end syslede med, så kunne jeg den dag ikke bringe denne ubehagelige lyd, der steg op fra min egen sjæl, til tavshed.

Klokken var slået syv; eftersom det var søndag aften, var alle pladser besat i skyttehuset; jeg stod denne gang bag ved, fem fod højere end siddepladserne på gulvet, på toskillingspladsen.

Talglysene brændte i bliklampetterne; stadsmusikanten og hans medhjælpere gned på deres instrumenter; tæppet gik i vejret.

Et højthvælvet gotisk værelse viste sig. I en lang sort talar sad doktor Faust foran en opslået foliant og klagede bittert over, at al hans lærdom ikke var mere indbringende; han havde knap klæderne på kroppen og sad i gæld til op over ørene; derfor ville han nu påkalde Helvedes hjælp. – "Hvo kalder?" hørtes en frygtelig stemme på doktorens venstre side. – "Faust, Faust, følg ikke!" sagde en spinkel stemme på hans højre side. – Men Faust forsvor sig til Helvedes magter. – "Ve, ve, din arme sjæl!" Englens stemme lød som et sukkende vindpust. – - Da bankede det på døren. "Tilgiv, Deres Magnificens!" Faust tjener Wagner var trådt ind. Han bad om at måtte antage en medhjælper til det grove husarbejde, for at han bedre kunne lægge sig efter at studere. "Der har meldt sig en ung mand hos mig," sagde han, "som hedder Kasper og synes at være i besiddelse af fortræffelige egenskaber." – Faust nikkede nådigt med hovedet og sagde: "Meget vel, kære Wagner, din bøn er tilstået." Så gik de begge deres vej.

Og der var han. I et sæt kom han springende ind på scenen, så at ranslen hoppede på hans pukkel.

- – "Gud være lovet!" tænkte jeg; "der er ikke noget i vejen; han springer endnu omkring ligesom forrige søndag i den skønne Genovevas borg!" Og forunderligt nok, hvor tit jeg så end om formiddagen havde sagt til mig selv, at det kun var en trædukke, – så var jeg ligesom forhekset, da den begyndte at tale.

Han spadserede ivrigt op og ned i værelset. "Bare min papa så mig i dette øjeblik," råbte han, "så ville han ordentlig glæde sig!

Han plejede altid at sige: Kasper, lad mig se, du opper dig! – Ja, jeg har ordentlig oppet mig og jeg kan kaste mine ting i vejret!" – Dermed gjorde han mine til at kaste sin ransel op til loftet; og den fløj virkelig også derop, siden den jo blev trukket i en tråd – men – Kaspers arme var som klistrede fast til kroppen; de rykkede og rykkede i dem, men de kom ikke en håndsbred i vejret.

Kasper hverken sagde eller gjorde mere. Der opstod uro bag ved scenen, der taltes sagte, men ivrigt; stykket var åbenbart afbrudt.

Mit hjerte stod stille; det var en net skandale! Jeg havde den største lyst til at løbe min vej, men jeg skammede mig. Og hvis de nu gjorde Lise noget for min skyld!

Da begyndte Kasper pludselig at udstøde et ynkeligt hyl oppe på scenen, medens hans hoved og arme hang slapt ned, og tjeneren Wagner viste sig på ny og spurgte, hvad der gik af ham.

"Å, mine tænder, mine tænder!" skreg Kasper.

"Gode ven," sagde Wagner, "lad mig en gang se ham i munden!" – Og så tog han fat i hans store næse og kiggede ham ind i munden, hvorefter doktor Faust ligeledes på ny trådte ind i værelset. – "Tilgiv, Deres Magnificens!" sagde Wagner; "men den unge mand kan jeg ikke bruge i min tjeneste; han må straks på lazarettet!"

"Er det et værtshus?" spurgte Kasper.

"Nej, min gode ven," svarede Wagner, "det er et slagterhus; der skal de nok få visdomstanden skåret ud af hans kød, og så er han fri for sine smerter."

"Ak, du gode Gud," klagede Kasper, "at der skal passere mig ulykkelige kreatur en sådan ulykke! En visdomstand, siger I! Nej, sådan en har endnu aldrig nogen haft i vor familie!" Og så gik Kasper.

- – "Hør, min gode mand," sagde en skræddersvend, der sad foran mig, til sin nabo, "det hører s'gu ikke med til stykket; jeg kender det, jeg så det for nylig i vor naboby." – Men den anden sagde blot: "Hold din mund, du!" og gav ham et puf i siden.

"Deres Magnificens," sagde Wagner til doktor Faust, "jeg har en anden tjener i baghånden, hvis I tillader!"

"Gør, som I behager," sagde doktor Faust, "men forstyr mig ikke i mine magiske studier!"

- – Nu trådte Kasper den Anden ind på scenen. Han havde en umiskendelig lighed med den syge Kasper og talte akkurat som denne; men han manglede den bevægelige tommelfinger og syntes ikke at have nogen mekanik i sin store næse.

Det var, som en tung sten væltede fra mit hjerte, da stykket nu blev spillet roligt videre, og snart havde jeg glemt alt omkring mig. Den djævelske Mefistofeles viste sig i sin ildfarvede kappe med horn i panden, og Faust forskrev sig til ham med sit blod.

"I fire og tyve år skal du tjene mig, så vil jeg være din med liv og sjæl!"

Derpå svævede de begge op i luften indsvøbte i Djævelens troldkappe, og Kasper red efter dem begge på en stor skildpadde med flagermusvinger.

- – Jeg havde stillet mig langt tilbage op ad en væg, hvor jeg bedre kunne se ud over alle hovederne foran mig. Og nu gik tæppet op for sidste akt.

Omsider er fristen udløbet. Faust og Kasper er vendt tilbage til deres fødeby; Kasper er blevet natvægter og råber i de mørke gader, hvad klokken er slagen.

I det fjerne høres midnatsklokken. Da kommer Faust vaklende ind på scenen, han forsøger på at bede; men man hører kun hans hyl og hans tænders klapren. Fra oven råbte en tordenstemme:

"Fauste, Fauste, in æternum damnatus es!"

Just som tre sorthårede djævle viste sig i ildregnen for at gribe den ulykkelige, mærkede jeg, at et af brædderne under mig blev skudt til side. Da jeg bukkede mig ned for at lægge det til rette, forekom det mig, at jeg hørte støj i det mørke rum under mig; jeg lyttede; det var ligesom et barn, der hulkede. – "Lise!" tænkte jeg; "hvis det var Lise!" Hele min misgerning tyngede nu på ny ligesom en sten på min samvittighed; hvad brød jeg mig nu om doktor Faust og hans helvedesfart! -

Med en voldsom hjertebanken banede jeg mig vej gennem tilskuerne og lod mig glide ned ad bræddestilladset. Jeg smuttede ind i rummet under dette, hvor jeg langs med væggen kunne gå helt oprejst; men der var næsten mørkt, så at jeg over alt stødte imod de lægter og bjælker, der var stillet under. "Lise!" råbte jeg. Den hulken, jeg lige før havde hørt, holdt pludselig op, men henne i den dybeste krog så jeg noget røre sig. Jeg famlede frem til enden af rummet, og – der sad hun sammenbøjet, med hovedet gemt i sit skød.

Jeg trak hende i kjolen. "Lise!" sagde jeg. "Er det dig? Hvad bestiller du her?"

Hun svarede ikke, men begyndte på ny at hulke.

"Lise!" spurgte jeg atter. "Hvad fejler du? Så sig dog blot et eneste ord!"

Hun løftede hovedet lidt. "Hvad skal jeg sige!" sagde hun; "du ved jo godt selv, at du har ødelagt Kasper."

"Ja, Lise!" svarede jeg spagfærdigt, "jeg tror selv, at jeg har gjort det."

"Ja, du! – Og jeg sagde det dog til dig!"

"Lise, hvad skal jeg gøre?"

"Ikke noget!"

"Men hvad skal det da blive til?"

"Ikke til noget!" Hun begyndte på ny at græde højt, "men je' – når je' kommer hjem – så får je' ris!"

"Du, ris, Lise!" – Jeg blev helt benovet. "Men er din fader da så streng?"

"Å, min go'e fa'er!" hulkede Lise.

Altså moderen! Jeg var ude af mig selv, jeg hadede den kone, der altid sad med sit træansigt ved kassen.

Oppe fra scenen hørte jeg Kasper den Anden råbe: "Stykket er forbi! Kom, Grete, lad os få os en svingom!" I samme øjeblik hørtes trampen og støj over vore hoveder, og snart buldrede alle tilskuerne ned ad trapperne og trængte sig hen til udgangen; til sidst kom stadsmusikanten med sine medhjælpere; jeg kunne høre deres instrumenter brumme, når de stødte mod væggen med dem.

"Når jeg blot vidste, hvor Lise er blevet af," hørte jeg, da alt var blevet stille, Tendler råbe over til sin kone, der var i færd med noget ved den modsatte væg.

"Hvor skulle hun vel være, den genstridige tøs!" råbte konen; "hun er vel løbet hjem i herberget!"

"Kone," svarede manden, "du er også for hård imod det barn; hun har dog sådan et blødt sind."

"Å snak," råbte konen, "hun skal have sin straf; hun ved meget godt, at den smukke marionet er fra min salig fader, og den anden Kasper er der ikke meget ved!"

Det højrøstede ordskifte gav genlyd i den tomme sal; jeg sad på hug ved siden af Lise, vi havde begge grebet hinandens hænder og var så stille som mus.

"Men det havde jeg en anelse om," begyndte konen på ny, der nu stod lige over vore hoveder, "hvorfor fandt jeg mig i, at du igen opførte dette ugudelige stykke! Min salig fader kunne slet ikke lide det i sine sidste år!"

"Nå, nå, Rese!" råbte hr. Tendler fra den anden væg; "din fader var en sær mand. Stykket giver jo altid godt i kassen, og jeg skulle mene, at det indeholder en god lære og advarsel for alle de ugudelige i verden!"

"Men hos os er det i dag gået for sidste gang. Og lad os så ikke mere tale om dét," svarede konen.

Hr. Tendler tav. – Det lod til, at der nu kun brændte et lys, og at begge ægtefolk gik hen til udgangen.

"Lise!" hviskede jeg, "vi bliver lukket inde."

"Det er mig lige meget!" sagde hun, "je' kan itte, je' går itte herfra!"

"Så bliver jeg hos dig!"

"Men din fa'er og mo'er?"

"Jeg bliver alligevel hos dig!"

Nu blev salsdøren smækket i, så gik de ned ad trappen, og så hørte vi, hvorledes den store gadedør blev låset af udefra.

Der sad vi så. Vi sad vist således i over et kvarter uden at sige et ord til hinanden. Til al lykke kom jeg til at huske på, at jeg endnu havde to boller i lommen; jeg havde tigget min moder om en skilling og købt dem på vejen til skyttehuset, men glemt dem for alle de herligheder, jeg så. Jeg trykkede den ene i Lises lille hånd, hun tog i tavshed imod den, som om det var en selvfølge, at jeg sørgede for aftensmaden, og så gjorde vi os til gode med dem. En stund efter var også det forbi. Jeg rejste mig og sagde: "Lad os gå om bag scenen, der er det vist lysere; jeg tror, det er måneskin udenfor!" Og Lise lod sig tålmodigt lede ind i salen forbi de på kryds og på tværs stående lægter.

Da vi var kommet om bag scenen, kastede månen sit klare lys derind fra haven.

På den ståltråd, hvor der om formiddagen kun havde hængt to dukker, så jeg dem nu hænge alle sammen, som før havde været med i stykket. Og de hang ganske stille i det blege måneskin, de gjorde indtryk på mig, som om de var døde. Kasper nummer ét var der heldigvis også; hvis hans brede næse ikke ligesom før havde dasket ned mod brystet, ville jeg have svoret på, at han forfulgte mig med sine øjne.

Lise og jeg, der ikke anede, hvad vi skulle tage os for, stod en stund og lænede os op til vinduet ved siden af hinanden. Det var blevet uvejr; sorte skyer drog op imod månen; nede i haven kunne vi se masser af blade blæse ned fra træerne.

Da blæsten ruskede i huset og bragte de små utætte ruder til at klirre, begyndte det stille selskab på ståltråden at klapre med deres trælemmer. Jeg vendte mig uvilkårligt om og så nu, hvorledes trækvinden satte deres hoveder i bevægelse, medens de stive arme og ben slog imod hinanden. Men da den syge

Kasper pludselig slog sit hoved tilbage og stirrede på mig med sine hvide øjne, da tænkte jeg, at det vist var bedst at gå lidt til siden.

Ikke langt fra vinduet, men således, at kulisserne forhindrede synet af disse svævende dansere, stod den store kiste; den var åben; et par uldne tæpper, der formodentlig var bestemt til at svøbe dukkerne ind i, lå skødesløst kastel hen over den.

Ligesom jeg ville gå derhen, hørte jeg Lise gabe rigtigt af hjertens grund henne ved vinduet.

"Er du træt, Lise?" spurgte jeg.

"Å, næ," svarede hun, og lagde armene over kors, "men je' fryser bare!"

Og det var virkelig blevet koldt i det store tomme værelse; også jeg frøs. "Kom herhen!" sagde jeg, "lad os svøbe os ind i tæpperne."

Straks efter stod Lise ved siden af mig og fandt sig tålmodigt i, at jeg svøbte hende ind i det ene tæppe; hun så ud som en sommerfuglelarve, kun med den forskel, at det søde lille ansigt tittede frem. "Hør," sagde hun og så på mig med sine store trætte øjne, "je' går ned i kisten, så holder je' mig varm!"

Det syntes jeg var meget fornuftigt; i forhold til de skumle omgivelser var der jo næsten lige så hyggeligt dernede som i en varm stue. Og lidt efter sad vi stakkels tåbelige børn godt indpakkede tæt op ad hinanden i den høje kiste. Med ryggen og fødderne holdt vi os mod sidevæggene; i det fjerne hørte vi den tunge salsdør bevæge sig på sine hængsler; men vi sad nok så trygt og hyggeligt.

"Fryser du endnu, Lise?" spurgte jeg.

"Næ, slet itte!"

Hun lod sit lille hoved synke ned mod min skulder, hendes øjne var allerede lukkede. "Hvad om min gode fader – - -" stammede hun endnu; så hørte jeg på hendes regelmæssige åndedrag, at hun var faldet i søvn.

Jeg kunne fra min plads se ud igennem det ene vindues øverste ruder. Månen var atter blevet befriet for sit skyhylster; dens lys faldt på det ansigt, der hvilede så nær ved mit; de sorte øjenhår lå som silkefrynser på kinderne, og den lille røde mund trak vejret sagte.

Jeg vovede ikke at røre mig. "Hvor det måtte være dejligt," tænkte jeg, "om Lise var min søster og så kunne blive hos dig for bestandig!" For jeg havde ingen søskende, og om jeg end aldrig havde ønsket mig brødre, så havde jeg dog tit i mine tanker udmalet mig livet med en søster, og jeg kunne slet ikke forstå, at mine kammerater altid lå i kiv og strid med deres søstre.

Jeg blev revet ud af disse tanker ved en latter, der hørtes over mit hoved, måske også ved det lysskær, der pludselig faldt mig i øjnene. "Sikken en fuglerede," hørte jeg min fader sige, og så fortsatte han i en lidt hårdere tone: "Op med dig, dreng!"

Ved den lyd kom jeg helt til mig selv. Jeg spilede øjnene op og så min fader og ægteparret Tendler stå ved vor kiste; hr. Tendler holdt en tændt lygte i hånden. Hvor megen umage jeg end gjorde mig, kunne jeg imidlertid ikke komme til at rejse mig; for Lise, der blev ved at sove, hvilede med hele sin lille vægt på mit bryst. Men da to knoklede arme nu ville gøre forsøg på at løfte hende op af kisten, og jeg så madam Tendlers træagtige ansigt bøje sig ned mod os, da slyngede jeg armene om min lille

veninde med en sådan voldsomhed, at jeg nær havde revet den gamle italienske stråhat af den gode kones hoved.

"Nå, nå, dreng!" brummede hun og trådte et stridt tilbage; men jeg kom i en fart ud af kisten og fortalte med bevingede ord, uden at skåne mig selv, hvad der var foregået om formiddagen.

"Madam Tendler," sagde min fader, efter at jeg havde endt min beretning, og gjorde samtidig en let forståelig håndbevægelse, "De overlader vel så nok til mig alene at afgøre den historie med min dreng."

"Å ja, å ja!" sagde jeg, som om jeg havde den behageligste tidkort i vente.

Lise var imidlertid også vågnet, og hendes fader tog hende op på sine arme. Jeg så, hvorledes hun slyngede armen om hans hals og snart ivrigt hviskede ham noget i øret, snart så ham kærligt ind i øjnene eller nikkede bekræftende med hovedet. Straks efter greb dukkespilleren min faders hånd. "Gode herre," sagde han, "børnene går i forbøn for hinanden. Mutter, du er jo heller ikke så slem! Lad dem slippe med skrækken for denne gang!"

Madam Tendlers ansigt vedblev imidlertid at være ubevægeligt under den store stråhat. "Du må selv se, hvordan du kommer ud af det uden Kasper!" sagde hun og tilkastede sin mand et strengt blik.

Jeg lagde mærke til, at min fader så helt polisk ud, så at jeg gjorde mig håb om, at uvejret ville drage forbi; og da han endog lovede, at han ville opbyde alt, for at invalidens skade kunne blive repareret, og da jeg så madam Tendlers stråhat bevæge sig

nok så huldsaligt, da var jeg sikker på, at faren var forbi for os begge.

Lidt efter gik vi nede i de mørke gyder, hr. Tendler med lygten foran, vi børn med hinanden i hånden bagefter de gamle. – Så sagde Lise "God nat, Paul; je' er søvnig!" Og væk var Lise; jeg havde slet ikke lagt mærke til, at vi allerede havde nået vore boliger.

Da jeg den næste dag kom fra skolen, traf jeg allerede hr. Tendler med sin lille datter i vort værksted. "Nå, hr. kollega," sagde min fader, der just undersøgte dukkens indre, "det skulle gå underligt til, om vi to mekanikere ikke skulle kunne få den fyr gjort i stand!"

"Ja, fader," udbrød Lise, "så vil mo'er heller ikke mere brumme."

Hr. Tendler lod hånden kærligt fare hen over barnets sorte hår; så drejede han hovedet om til min fader, der vedblev at undersøge dukken.

"Sig mig, hr. Tendler," sagde min fader langt om længe, "hvordan hjalp De Dem, da min slemme drengs forbrydelse kom for dagens lys midt under stykket?"

Samtalen begyndte at tage en lidt kedelig vending for mig; men hele dukkespillerens skælmeri lyste pludselig ud af hr. Tendlers godmodige ansigt. "Ja, min gode mand," sagde han, "der ville jo gode råd have været dyre, hvis vi ikke havde haft en Reservekasper, der har akkurat samme stemme som den der!"

Jeg rykkede imidlertid Lise i kjolen, og vi smuttede ud i haven. Vi sad her under lindetræet, der også nu udbreder sit grønne tag over os begge; den gang blomstrede de røde nelliker ikke mere på bedene der; men jeg husker godt, at det var en

solklar september-eftermiddag. Min moder kom ud fra sit køkken og gav sig til al tale med dukkespillerbarnet, for hun var ikke fri for at være lidt nysgerrig.

Hun spurgte hende om, hvad hun hed, og om hun altid havde flakket sådan om fra by til by? – - Ja, Lise hed hun – det havde jeg sagt min moder mange gange – men det var hendes første rejse. – - Om hun havde gået i skole? – - Ja vist havde hun gået i skole; men at strikke og sy, det havde hun lært af sin gamle tante; hun havde også haft sådan en pæn have; der havde de siddet sammen på bænken; nu lærte hun af sin moder, men hun var altid så streng!

Og Lise fortalte, at de plejede at blive fire uger på hvert sted, og moder spurgte, om hun havde en varm kåbe til vinteren. – - Lise sagde, at den var noget tynd, og at hun allerede havde frosset på vejen hertil.

Nu var moder kommet på sin rette boldgade. "Hør, lille Lise," sagde hun, "jeg har en hængende fra den tid, jeg endnu var en ung pige. Kom igen i morgen, så skal du få den."

Lise blev rød af glæde og kyssede skyndsomt min moders hånd, hvorover denne blev ganske forlegen; for du ved nok, at vi her til lands ikke forstår os synderlig på de narrestreger. – Heldigvis kom begge mændene ud af værkstedet.

"For denne gang er han frelst!" sagde min fader; "men!" – - Og han løftede advarende fingeren imod mig.

På et vink af min moder løb jeg ind i huset og hentede min moders store sjal; det blev Kasper nu svøbt omhyggeligt ind i, for at gadedrengene ikke skulle juble alt for højt ved at se den; så tog Lise den på armen, hr. Tendler tog Lise ved hånden, og efter mange taksigelser gik de fornøjet hen ad skyttehuset til.

Og nu begyndte min barnelykkes skønneste tid. – Lise kom ikke blot den næste formiddag, men også de følgende dage; for hun blev ved at plage moder, til hun fik lov til selv at sy sin nye kåbe om. Det var nu rigtignok mere for et syns skyld, at min moder lod hende arbejde; men det vidste Lise ikke. Et par gange satte jeg mig ved siden af hende og læste højt for hende af Børnevennen, som min fader havde købt på en auktion. Lise var henrykt, hun kendte endnu ikke den slags morskabsbøger. "Det er dejligt!" eller "Hvor der dog er mange smukke ting i verden!" sagde hun jævnligt og lod så sit syarbejde hvile i sit skød. En gang imellem så hun også op på mig med sine kloge øjne og sagde:

"Ja, når den historie nu bare itte er løgn!"

- Jeg husker det endnu så tydeligt, som det var i dag.

- – Fortælleren tav, og i hans smukke, mandige ansigt så jeg et udtryk af stille lykke, som om alt, hvad han fortalte, vel var forbigangent, men ingenlunde spildt. Efter en stunds forløb begyndte han på ny. – -

Og hvor glad kom jeg ikke løbende hjem fra skolen hver formiddag! Jeg vidste jo, at jeg ville træffe Lise enten hos moder ude i køkkenet, hvor hun udrettede allehånde småtjenester for hende, eller siddende på en bænk i haven, med en bog eller et syarbejde i hånden. Og det varede ikke længe, førend jeg selv benyttede hendes tjeneste. Jeg havde nemlig i sinde at indrette et marionetteater. Foreløbig begyndte jeg med at skære dukker ud, hr. Tendler, der havde en skælm i hvert af sine små øjne, hjalp mig med at vælge træet og kniven til at skære med, og det varede ikke længe, førend en værdig Kaspernæse ragede frem af træblokken. Men da jeg ikke brød mig synderlig om at have

med fyrens påklædning at gøre, så måtte Lise sy guld- og sølvbesatte kapper og kofter til Gud ved hvilke andre fremtidige dukker af "klude", som den gamle Gabriel naturligvis måtte ud med igen. En gang imellem trådte gamle Henrik med sin korte pibe hen til os; det var en af min faders svende, og han havde hørt til familien, så længe jeg kan huske. Han tog da kniven ud af hånden på mig og gav ved et snit hist og her tingen den rette facon. Men efter kort tids forløb blev min fantasi ked af hr. Tendlers Kasper; jeg stillede helt andre fordringer til min dukke; jeg udtænkte mig tre hidtil ukendte, men meget virkningsfulde lemmer: min Kasper skulle bevæge hagen til siden, ørene frem og tilbage og underlæben op og ned; og den ville i ethvert tilfælde også være blevet en stadskarl, hvis den ikke til syvende og sidst var gået ynkeligt til grunde i fødslen på grund af sine alt for mange led. Pfalzgreve Sigfred eller de andre helte i dukkespillet var desværre heller ikke så heldige at opnå en glædelig opstandelse ved min hånd. Derimod lykkedes det mig bedre at bygge en underjordisk hule, hvor Lise og jeg i koldt vejr sad på en lille bænk; ved det sparsomme lys, der faldt ned gennem en foroven anbragt rude, læste jeg historier højt for hende af Børnevennen, hvilket hun aldrig kunne blive træt af. Mine kammerater drillede mig og kaldte mig for pigernes Jens, fordi jeg nu tilbragte al min tid sammen med dukkespillerdatteren i stedet for som ellers med dem. Jeg tog mig det ikke videre nær; jeg vidste jo, at det var misundelsen, der talte ud af dem, og når de blev for slemme mod mig, var jeg ikke bange for at bruge mine næver.

Men alt her i livet varer kun kort. Da Tendlers havde udspillet deres stykker, blev dukketeatret i skyttehuset brudt ned, og de

rustede sig til at rejse videre.

Og så stod jeg da en stormfuld oktobereftermiddag uden for vor by på den høje hederyg; snart så jeg sørgmodigt på den brede sandede vej, der går mod øst til en ufrugtbar egn, snart så jeg længselsfuldt tilbage mod byen, der lå i tåge og mørke i lavningen. Og så kom den travende, den lille enspændervogn med de to høje kasser på, forspændt med den muntre brune hest. Hr. Tendler sad nu foran på et bræt, bagved ham Lise i den nye kåbe ved siden af moderen. – Jeg havde allerede sagt farvel til dem uden for herberget; men så var jeg løbet i forvejen for at se dem alle endnu en gang og for at give Lise "Børnevennen" til en erindring, hvilket jeg havde fået lov til af min fader; jeg havde også købt en pose kager til hende for mine opsparede søndagsskillinger. – "Holdt, holdt!" råbte jeg nu og styrtede ned ad hedebakken hen mod køretøjet. – Hr. Tendler trak i tøjlerne, den brune standsede, jeg rakte mine små foræringer ind i vognen til Lise, og hun lagde dem ved siden af sig. Men da vi så, uden at sige et ord til hinanden, begge greb hinandens hænder, da brast vi stakkels børn i en lydelig gråd. I samme øjeblik piskede hr. Tendler løs på hesten. "Adjøs, min dreng, hold dig tapper og tak din fader og din moder mange gange!"

"Farvel! Farvel!" råbte Lise, hesten satte i trav, den lille klokke på dens hals ringede, jeg følte Lises små hænder glide ud af mine, og bort kørte de ud i den vide verden.

Jeg klatrede igen op på gærdet og så uafbrudt efter vognen, der kørte hen ad den støvede, sandede vej; klokkens klang blev stedse svagere; endnu en gang så jeg et hvidt tørklæde flagre omkring kasserne; så tabte alt sig efterhånden i den grå efterårståge. – Da blev jeg pludselig betaget af en sælsom angst:

Du ser hende aldrig, aldrig mere! – - "Lise!" skreg jeg, "Lise!" – Da jeg omsider ved mørkets frembrud nåede hjem, havde jeg en følelse af, at hele byen i mellemtiden var uddød. Det var den første afsked i mit liv.

Hver gang efteråret vendte tilbage de følgende år, sad jeg mangen gang på vor bænk og tænkte, om ikke den lille vogn med den brune hest igen skulle komme kørende hen ad gaden.

Men jeg ventede forgæves; Lise kom ikke mere.

Der var gået tolv år. Efter at have gennemgået regnemesterskolen havde jeg, hvad mange håndværkersønner den gang plejede at gøre, været i latinskolens fjerde klasse og var så trådt i lære hos min fader. Også den tid, da jeg foruden mit håndværk gav mig af med at læse gode bøger, var tilbagelagt. Jeg befandt mig nu efter tre års svenderejse i en mellemtysk by. Folk var meget katolske der, og på det punkt forstod de ikke spøg; såfremt man ikke af sig selv tog hatten af, når deres processioner med sang og helgenbilleder drog igennem gaderne, så blev den slået af hovedet på én; men ellers var det meget skikkelige folk. – Mesterkonen, hvor jeg stod i arbejde, var enke og hun var god imod mig. – - Jeg sad nu en søndag eftermiddag i min mesterkones dagligstue, hvis vinduer vendte ud til det store fængsels port. Det var i januar måned, termometret stod tyve grader under frysepunktet; der var intet menneske at se på gaden, og stormen susede mod ruderne.

Jeg trådte hen til vinduet; mine tanker dvælede ved hjemmet; begge mine forældre var døde og værkstedet hjemme ventede

på mig, men jeg havde alligevel lovet den gode mesterkone at blive, til hendes egen søn om nogle uger kom tilbage.

Medens jeg stod hensunken i disse tanker, afbrødes jeg af en skarp skingrende stemme ude fra gaden. Da jeg så i vejret, opdagede jeg fængselsinspektøren, hvis svindsottige ansigt kom til syne i fængslets halvt åbne dør; med løftet hånd truede han ad en ung kvinde, der, som det syntes, næsten med magt søgte at trænge sig ind i dette ellers så frygtede hus.

"Der er vel nogen derinde, som hun holder af," sagde mesterkonen, som fra sin lænestol kunne se, hvad der foregik; "men den gamle synder derovre har ikke hjerte for mennesker."

"Manden gør vel kun sin pligt, mesterkone," sagde jeg, endnu stedse fordybet i mine egne tanker.

"Jeg ville nødig have en sådan pligt," svarede hun, og lænede sig næsten vred tilbage i sin stol.

Lige over for var døren til fængslet blevet smækket i, og den unge kvinde, der kun havde en kort kåbe kastet om skuldrene og et sort tørklæde knyttet om hovedet, gik langsomt ned ad gaden i den bidende kulde. – Mesterkonen og jeg forholdt os tavse på vor plads; jeg tror – for også min deltagelse var nu blevet vakt – at vi begge havde en følelse af, at vi burde hjælpe, men kun ikke vidste, hvorledes.

Da jeg just ville træde tilbage fra vinduet, kom hun atter op ad gaden. Hun standsede udenfor fængslets dør og satte tøvende den ene fod på trappen men så vendte hun hovedet om, og jeg fik øje på et ungdommeligt ansigt, hvis mørke øjne så ned ad den tomme gade med et udtryk af den mest rådvilde forladthed; hun syntes alligevel ikke at have mod til at udsætte sig for den hårde embedsmands truende hånd. Hun fortsatte

sin vej, men vedblev at stirre tilbage på den lukkede dør; man kunne tydeligt se på hende, at hun ikke selv vidste, hvor hun skulle ty hen. Men da hun nu bøjede om hjørnet og gik ind ad kirkegyden, tog jeg uvilkårligt min hue ned fra krogen for at ile efter hende.

"Ja, Paulsen, det var ret!" sagde den gode mesterkone. "Jeg skal nok have varm kaffe, når De kommer tilbage!"

Gennem den lille gyde gik jeg hen til kirkepladsen, og der lå den unge kvinde foran det store trækrucifix på den frosne jord med bøjet hoved og hænderne foldede i skødet. Jeg trådte i tavshed nærmere, men da hun nu så op på den korsfæstedes blodige åsyn, sagde jeg: "Tilgiv, at jeg forstyrrer Dem i Deres andagt, men De er vist fremmed i denne by?"

Hun nikkede blot uden at forandre sin stilling.

"Jeg vil så gerne hjælpe Dem," begyndte jeg på ny, "sig mig blot, hvor De vil hen!"

"Jeg ved ikke mere hvorhen," begyndte hun tonløst og lod på ny hovedet synke ned mod brystet.

"Men om en time er det nat, i et sådant hundevejr kan De umuligt blive på den åbne gade!"

"Den gode Gud vil hjælpe," hørte jeg hende stamme sagte.

"Ja," udbrød jeg, "og jeg tror fuldt og fast, at han har sendt mig til Dem!"

Min stemmes stærkere klang syntes at have vakt hende, for hun rejste sig og trådte tøvende hen til mig, hendes ansigt nærmede sig stadig mere og mere til mit, og hendes blik hvilede på mig, som om hun ville fastholde en erindring. "Paul," udbrød hun pludselig, og ordet kom som et jubelråb over hendes læber – "Paul! – Ja, dig sender den kære Gud!"

Hvor havde jeg haft mine øjne! Der var hun jo igen, min barndomslegekammerat, den lille Dukkespillerlise! Hun var nu blevet en smuk, slank jomfru, og på det før så smilende barneansigt lå der nu, efter at den første glæde var forbi, et udtryk af den dybeste kummer.

"Hvordan kommer du her ganske alene, Lise?" spurgte jeg. "Hvad er der sket? Hvor er din fader?"

"I fængsel, Paul."

"Din fader, den gode mand! – Men følg med mig, jeg arbejder her hos en skikkelig kone, hun kender dig, jeg har så tit fortalt hende om dig."

Og lige som tidligere gik vi med hinanden i hånden hjem til min gode mesterkone, der stod og så efter os ved vinduet: "Det er Lise!" råbte jeg, da vi trådte ind i stuen, "tænk Jer, mesterkone, det er Lise!"

Den gode kone slog hænderne sammen over brystet. "Hellige Guds moder, bed for os! Lise! – nå, sådan ser hun ud! – Men," vedblev hun, "hvorledes kommer du egentlig sammen med den gamle synder der ovre?" – og hun pegede med fingeren over mod ansigtet – "Paulsen har så tit fortalt mig, at du er ærlige folks barn!"

Men straks efter trak hun Lise længere ind i stuen og pressede hende ned i sin lænestol, og da Lise nu begyndte at besvare hendes spørgsmål, holdt hun allerede en dampende kop kaffe for hendes mund.

"Drik nu bare," sagde hun, "og kom først til dig selv igen. Dine hænder er jo iskolde."

Og Lise måtte drikke, medens tårerne trillede ned i koppen; og så først fik hun lov til at fortælle.

Allerede for nogle år siden var moderen død. "Forlad ikke din fader," hviskede hun datteren i øret i sit sidste øjeblik, "hans barnehjerte er for godt for denne verden."

Lise brast i stærk gråd ved mindet; hun ville ikke en gang drikke en kop kaffe til, som mesterkonen håbede at standse hendes tårer med, og først efter en stunds forløb kunne hun gå videre i sin fortælling.

Efter moderens død rejste fader og datter rundt alene og spillede deres stykker. I går var de kommet til en stor landsby, hvor de gjorde ophold.

På den hårde bænk, foran det bord, hvor de holdt deres beskedne måltid, fik Tendler sig en lille lur på en halv times tid, medens Lise sørgede for, at deres heste fik et foder. Kort efter var de igen kørt ud i den isnende vinterkulde, indsvøbte i uldne tæpper.

"Men vi kom ikke langt," fortalte Lise, "straks uden for byen kom en gendarm ridende efter os og var grov imod os. Der skulle være stjålet en pung med penge fra værten, og min uskyldige fader var den eneste, der havde været i stuen! Ak, vi har intet hjem, ingen venner, ingen ære, ingen kender os."

"Barn, barn," sagde mesterkonen, "kom ikke med slig syndig tale!"

Men jeg tav stille, for Lise havde jo ikke uret med sin klage. – De måtte vende tilbage til landsbyen; køretøj og alt, hvad der var læsset på det, blev holdt tilbage af fogden, men den gamle Tendler fik ordre til at trave hen ad landevejen ved siden af den ridende gendarm. Lise, der jævnligt fik knubbede ord af gendarmen, fulgte efter i nogen af afstand i håb om, at hun i det mindste fik lov til at dele sin faders fængsel, indtil den gode

Gud opklarede sagen. Men – på hende hvilede der ingen mistanke, inspektøren jog hende med rette bort som en påtrængende person, der ikke i mindste måde kunne gøre fordring på husly hos ham.

Lise ville endnu stadig ikke indse det, hun mente, at det var hårdere end al den straf, der senere vist ville ramme den virkelige kæltring, men hun tilføjede straks efter, at hun heller ikke ville ønske ham så hård en straf, når blot hendes gode faders uskyldighed kom for en dag; ak, han ville slet ikke kunne overleve det!

Det faldt mig pludselig ind, at jeg havde kendt den gamle korporal hist ovre, og at jeg var en uundværlig mand for kriminalassessoren; jeg holdt nemlig den førstes spindemaskine i orden og sleb den andens penneknive; gennem den ene kunne jeg i det mindste få adgang til fangen, og hos den anden kunne jeg lægge et godt ord ind for hr. Tendler. Jeg bad Lise om at slå sig til ro foreløbig og ilede straks over til fængslet.

Den svindsottige inspektør skældte de uforskammede fruentimmer ud, der altid ville ind i cellerne til deres mænd eller fædre, det kæltringpak. Men jeg frabad mig, at han titulerede min gamle ven på den måde, så længe dommen ikke var fældet, for jeg for mit vedkommende var overbevist om, at han aldrig ville gøre sig fortjent til en slig titulatur, og efter nogen talen frem og tilbage gik vi omsider sammen op ad den brede trappe til etagen ovenpå.

I det gamle fængsel var luften også fanget, og en modbydelig dunst strømmede os i møde, da vi gik igennem den lange korridor, hvor de enkelte fangeceller lå i rækker ved siden af

hinanden. Næsten ved enden af gangen standsede vi ved en af cellerne; inspektøren raslede med sit store nøgleknippe for at finde den rette, så knirkede døren, og vi trådte ind.

I midten af cellen, med ryggen vendt mod os, stod en lille mager mand, han syntes at se op på den strimmel himmel, som han kunne øjne gennem et vindue oppe i muren. Det korte strittende hår på hans hoved faldt mig straks i øjnene; der var kun den forskel, at det, ligesom naturen udenfor, havde iklædt sig vinterens farve. Ved vor indtræden vendte den lille mand sig om.

"De kender mig vel ikke mere, hr. Tendler?" spurgte jeg.

Han så flygtigt på mig. "Nej, min gode herre! har ikke den ære."

Jeg nævnede ham min fødebys navn og sagde: "Jeg er den slemme dreng, som den gang ødelagde Deres udmærkede Kasper!"

"Siger intet, siger intet!" svarede han forlegen og bukkede; "det er for længe siden glemt."

Han havde så kun hørt det halve af, hvad jeg sagde; for hans læber bevægede sig, som om han talte med sig selv om ganske andre ting.

Så fortalte jeg ham, hvorledes jeg havde fundet hans Lise, og først nu så han på mig med åbne øjne. "Gud være lovet! Gud være lovet!" sagde han og foldede sine hænder. "Å ja, lille Lise og lille Paul, de legede den gang med hinanden! – Lille Paul! Er De virkelig den lille Paul! Ja, jeg tror Dem på Deres ord; De har den frejdige drengs trohjertede ansigt!" Han nikkede så inderligt til mig, at det hvide strittende hår bævede på hans hoved. "Ak ja, vi har aldrig siden været dernede ved havet hos jer; det var gode

tider den gang; og da levede min kone, den store Geiselberts datter! "Josef!" plejede hun gerne at sige, "gid man endda kunne sætte tråde i menneskene, så kunne man da komme ud af det med dem!" Gid hun endnu var i live, så havde de ikke spærret mig inde. Jeg er ikke nogen tyv."

Inspektøren, der gik op og ned ude i gangen, medens døren stod på klem, havde allerede et par gange raslet med sit nøgleknippe. Jeg bad den gamle mand om at beråbe sig på mig ved det første forhør, da jeg var godt kendt og agtet i byen.

Da jeg på ny trådte ind i min mesterkones stue, råbte denne mig i møde: "Det er en trodsig tøs, Paulsen; der er ikke noget at stille op med hende, jeg har tilbudt hende at blive her i nat, men hun vil bort til tiggerherberget eller Gud ved hvor hen."

Jeg spurgte Lise, om hun havde et pas.

"Nej, det tog fogden fra mig i landsbyen."

"Så er der ingen vært, som vil huse dig," sagde jeg, "det ved du jo godt selv." Hun vidste det godt, og mesterkonen trykkede fornøjet hendes hænder. "Jeg mærker nok," sagde hun, "at du har din egen vilje; han der har omstændeligt fortalt mig, hvorledes I sad sammen i kisten, men du slipper nu ikke så let fra mig!"

Lise slog øjnene ned og så noget forlegen ud; men så udspurgte hun mig hurtigt om sin fader. Efter at jeg havde givet hende besked, bad jeg mesterkonen om noget sengetøj, lagde noget af mit eget til og bar det selv over i fangens celle, hvilket inspektøren for lidt siden havde givet mig tilladelse til. Da så natten kom, ville vor gamle ven også nok nyde en vederkvægende søvn i en varm seng i sit øde kammer.

Da jeg den næste dag gik ud på gaden for at begive mig til kriminalassessoren, kom inspektøren mig i møde i sine morgensko. "De havde ret, Paulsen," sagde han med sin glasagtige stemme; "han var dog ikke nogen kæltring; den rigtige er netop blevet pågrebet; Deres gamle vil blive løsladt endnu i dag."

Og ganske rigtigt, efter nogle timers forløb åbnedes fængslets dør, og inspektørens kommanderende stemme viste den gamle Tendler over til os. Da middagsmaden just blev sat på bordet, havde mesterkonen hverken rist eller ro, førend den gamle Tendler var bragt til sæde; men han rørte næppe ved maden, og han vedblev at sidde ordknap og indadvendt ved siden af datteren, hvor meget vi end søgte at opmuntre ham; en gang imellem lagde jeg mærke til, at han tog hendes hånd og klappede den kærligt.

Da vi rejste os fra bordet, så jeg, at Lises øjne var fulde af tårer.

"Hvad fejler du, Lise?" spurgte jeg, "nu er jo alt godt igen!"

Hun rystede på hovedet. "Min fader huer mig ikke; han er så stille; jeg tror ikke, han nogensinde forvinder den skam."

- – Og Lise, den trofaste datter, havde set rigtigt. Just som de begge havde logeret sig ind i et lille gæstgiveri, og den gamle allerede havde udkastet sin rejseplan – for her ville han nu ikke vise sig for folk – tvang feberen ham til at blive i sengen; vi måtte hente en læge, og han faldt i en langvarig sygdom.

Imidlertid nærmede den tid sig, da jeg skulle rejse, og jeg blev stedse mere beklemt om hjertet. Jeg kunne næsten ikke holde ud at se på Lise; for hun ville jo også snart på ny drage ud i den vide verden med sin fader.

"Cg hils nu din fødestavn, når du kommer hjem," sagde Lise, da hun den sidste aften fulgte mig til døren. "Jeg ser endnu alt for mine øjne, bænken uden for døren, lindetræet i haven; ak, jeg glemmer det aldrig; så godt har jeg endnu aldrig haft det her i verden!"

Da hun sagde det, var jeg til mode, som om mit hjem pludselig viste sig for mig; jeg så min moders kærlige øjne, min faders djærve, ærlige ansigt.

"Ak, Lise," sagde jeg, "hvor er nu min fødestavn? Mit hjem er jo nu øde og tomt."

Lise svarede ikke; hun rakte mig hånden og så på mig med sine blide øjne.

Da forekom det mig, at jeg hørte min moders stemme sige: "Hold fast på denne hånd og vend tilbage med hende, så har du atter et hjem!" – og jeg holdt hånden fast og sagde: "Vend tilbage med mig, Lise, og lad os i fællesskab forsøge at bringe nyt liv i det tomme hus, et lige så godt liv, som de har ført, der i sin tid var dig så kære!"

"Paul," udbrød hun, "hvad mener du? Jeg forstår dig ikke."

Men hendes hånd rystede stærkt i min, og jeg sagde blot bedende:

"Ak, Lise, forstå mig dog!"

Hun tav et øjeblik. "Paul," sagde hun så, "jeg kan ikke tage fra min fader."

"Han tager med os, Lise! I baghuset står jo begge de små stuer tomme; der kan han bo og rumstere; gamle Henrik har sit kammer lige ved siden af."

Lise nikkede. – "Men, Paul, vi er jo omflakkende folk! Hvad vil folk sige i din hjemstavn?"

"Nå, de vil ordentlig få noget at snakke om!"

"Og du er ikke bange?"

Jeg lo blot.

"Nå," sagde Lise, og hendes stemme havde en klokkeren klang, "når *du* blot ikke er bange – for jeg har kurage!"

"Men har du også lyst?"

"Ja, Paul, hvis jeg ikke havde lyst" – og hun lænede sit brune hoved til min skulder – "så gjorde jeg det ikke!"

"Min dreng," afbrød Paulsen her sin fortælling. "Når du først bliver en halv snes år ældre, så vil du nok få at vide, hvorledes et par sorte pigeøjne kan se på én ved slige ord!"

"Og nu ved du også, hvem Lise er," begyndte Paulsen på ny, "ikke sandt?"

"Det er madam Paulsen!" svarede jeg. "Og det har jeg mærket for længe siden. Hun siger jo endnu stadig "itte", og hun har endnu stadig sine sorte øjne under de fint tegnede øjenbryn."

Min ven lo, medens jeg i mit stille sind besluttede at tage madam Paulsen rigtig i øjesyn, når vi kom ind i huset, for at se, om der endnu var noget af Dukkespillerlise tilbage. – "Men," spurgte jeg, "hvor er gamle Tendler blevet af?"

"Han hviler på den grønne kirkegård ved siden af gamle Henrik; men der er kommet en til ned i graven, den anden lille ven fra min barndomstid. Kom med udenfor, så skal jeg fortælle dig det."

Paulsen rejste sig, og vi gik ud på spadserevejen, som gik bag ved stuens haver; kun få folk kom os i møde, for det lakkede allerede ad aften.

Ser du – begyndte Paulsen på ny sin fortælling – gamle Tendler var den gang rigtig godt tilfreds med vor trolovelse; han mindedes mine forældre, som han i sin tid havde kendt, og han havde også tillid til mig. Desuden var han ked af det omflakkende liv; ja, siden han havde været udsat for at blive sat i klasse med de mest forvorpne vagabonder, var hans længsel efter et fast hjem stedse vokset. Min gode mesterkone syntes derimod ikke rigtig om det; hun var bange for, at den omflakkende dukkespillers barn, trods al god vilje, dog ikke ville være den rette kone for en adstadig håndværksmand, – Nå, hun er for resten blevet omvendt for længe siden!

- – Og så var jeg da efter næppe otte dages forløb atter her i min gamle fødeby ved Vesterhavet. Jeg tog ordentlig fat, Henrik hjalp mig, og begge de tomme værelser i baghuset blev samtidig indrettet til fader Josef. Fjorten dage senere – de første vårblomster udbredte netop deres duft i haverne – kom skimlen, der havde afløst den brune, travende hen ad gaden. "Mester, mester," råbte gamle Henrik, "de kommer, de kommer!" Og nu holdt den lille vogn allerede for vor dør med de to høje kasser på. Lise var med, fader Josef var med, begge med glade miner og røde kinder; og hele dukkespillet holdt sit indtog med dem; for fader Josef havde stillet den udtrykkelige betingelse, at det skulle følge ham på hans aftægt. Det lille køretøj blev imidlertid solgt få dage efter.

Så holdt vi bryllup i al stilhed; for vi havde ingen slægtninge på stedet; kun havnemesteren, min gamle skolekammerat, var til stede som vidne. Lise var, lige som hendes forældre, katolik, men det er aldrig faldet mig ind, at det kunne være en hindring for vort ægteskab. I de første år rejste hun til skrifte i vor

naboby, hvor der, som du ved, er en katolsk menighed; senere skriftede hun kun sine sorger for sin mand.

På bryllupsdagens morgen lagde fader Josef to punge foran mig på bordet, en større med sølvpenge, en mindre med dukater.

"Du har aldrig spurgt om det, Paul," sagde han. "Men min Lise kommer dog ikke til dig så helt fattig. Tag det! Jeg har ikke mere brug for det."

Det var de sparepenge, som min fader i sin tid havde talt om, og de kom nu sønnen ret til gode, da han begyndte en forretning.

Dukkerne tillige med teaterapparatet var blevet bragt op i et aflukke på sidebygningens loft. Hver søndag eftermiddag tog gamle Tendler snart den ene, snart den anden ned i sit kammer, så trådene og leddene efter og pudsede dem op eller reparerede dem. Gamle Henrik stod så med sin korte pibe ved siden af ham og fik dukkernes historie at vide, og næsten enhver af dem havde sin egen historie, ja nu kom det endog for dagens lys, at den mageløse Kasper i sin tid havde været bejler til Lises moder for den unge mand, som havde lavet dem. Til bedre forståelse af en eller anden scene blev trådene en gang imellem sat i bevægelse; Lise og jeg har tit stået uden for vinduerne, der vendte ud mod gården, men næsten helt var dækkede med vinløv; de to gamle børn derinde var for det meste så fordybede i deres spil, at de først opdagede tilskuerne, når vi gav vort bifald til kende ved at klappe i hænderne. – - Alt som årene gik, fandt fader Josef en anden beskæftigelse; han tog haven under sin varetægt, han plantede og høstede, og om søndagen spankede han i sine kisteklæder op og ned mellem bedene,

puslede ved rosenbuskene eller bandt nelliker og levkøjer til de fine stænger, han selv havde skåret.

Så levede vi da i enighed og lykke; min forretning havde stadig fremgang. Vor gode by havde i et par uger ikke talt om andet end vort bryllup; men da næsten alle var enige om, at jeg havde handlet ufornuftigt, og da ingen modsagde dette, så døde sladderen snart hen af sig selv. Da det atter blev vinter, tog fader hver søndag sine dukker frem fra deres gemmested, og jeg tænkte med glæde på, at årene ville rinde hen for ham under slig, rolig beskæftigelse. Da trådte han en morgenstund ind til mig i dagligstuen med et meget alvorligt ansigt; jeg sad just og spiste frokost. "Svigersøn," sagde han, efter at han et var gange forlegent havde ladet sin hånd fare gennem sit hvide strittende hår, "jeg kan ikke holde det ud i længden, sådan stadig at spise nådsensbrød ved jeres bord."

Jeg vidste ikke, hvad meningen var, og spurgte ham, hvor han kunne falde på sådanne tanker: han hjalp jo med i værkstedet, og når min forretning nu kastede noget mere af sig, så var det væsentligt renter af hans egen formue, som han havde lagt i min hånd på vor bryllupsdag.

Han rystede på hovedet. Det hjalp nu alt sammen ikke noget; hin lille formue havde han til dels tjent i vor by i sin tid. Teatret fandtes jo endnu, og stykkerne havde han også alle sammen i hovedet.

Nu mærkede jeg godt, at de gamle dukker ikke ville lade ham i fred; hans ven, den gamle Henrik, kunne han ikke mere nøjes med som publikum, han måtte igen præsentere sine stykker offentligt for en forsamling.

Jeg søgte at snakke ham fra det, men han kom stedse tilbage til sagen. Jeg talte med Lise, og det endte da omsider med, at vi måtte give efter. Den gamle mand havde nu helst set, at Lise ligesom før vort bryllup havde fremstillet damerollerne i hans stykker, men vi var blevet enige om at lade, som om vi ikke forstod hans hentydninger; det passede sig jo dog ikke rigtig for en borgers og håndværkers kone.

Heldigvis – eller, om man vil uheldigvis – fandtes der den gang et fruentimmer i vor by, som i sin tid havde været sufflør ved et skuespilselskab og derfor ikke var ubevandret i slige forhold. Denne person – Krøblinglise kaldtes hun af folk, fordi hun var lam i hofterne – gik straks ind på vort tilbud, og snart herskede der hver aften og søndageftermiddag en travl virksomhed i fader Josefs kammer. Medens gamle Henrik arbejdede på træværket til kulisserne ved det ene vindue, stod de friskmalede kulisser ved det andet vindue og nåede helt op til loftet, men imellem kulisserne stod den gamle dukkespiller og indøvede den ene scene efter den anden med Krøblinglise. Hun kunne pokkers hurtigt lære, forsikrede han stadig efter hver prøve; ikke engang Lise var så lærenem, men sangen kom hun ikke rigtig godt fra, hun gryntede i stedet med sin dybe stemme, og det passede ikke rigtig for den smukke Susanne, der skulle synge.

Omsider blev det bestemt, hvornår opførelsen skulle finde sted, alt skulle gå så pænt til som muligt; skuepladsen skulle nu ikke være i skyttehuset, men i rådhussalen, hvor eleverne i latinskolens øverste klasse holdt deres taleøvelser, og da de gode borgermænd lørdag eftermiddag sad med deres avis i

hånden, faldt deres øje straks på en bekendtgørelse med fede bogstaver:

> I morgen søndag aften klokken syv på rådhussalen
>
> **Marionetteater**
>
> af mekanikus **Josef Tendler** hersteds:
>
> **Den smukke Susanne**
>
> *Skuespil med sang i fire akter.*

Men den barnlige skuelystne ungdom fra mine barneår fandtes den gang ikke mere i vor by; kosakvinterens [Note 1)] tider lå der imellem, og tøjlesløsheden havde fået stærkt indpas navnlig hos vore håndværkssvende; de fine folk havde nu deres tanker henvendt på andre ting. Alt ville måske alligevel være gået godt, hvis den sorte smed og hans sønner ikke havde været. -

Dem kender du ikke, vedblev han – den sorte smed er allerede for flere år siden død i fattighuset, men den gang var han mester ligesom jeg; han var ganske flink, men flygtig til sit arbejde som i sit liv, og da min fader ikke ville have med ham at bestille, nærede han et glødende had til ham, hvilket han og hans to sønner overførte på mig.

Forestillingsaftenen var de bedre pladser kun svagt besatte, men på galleriet var der propfuldt. – I begyndelsen gik alt godt, men så kom den ulyksalige sang! Krøblinglise gjorde sig forgæves umage for at give sin stemme en blødere klang; men

hun gryntede virkelig, som fader Josef sagde. Pludselig råbte en stemme fra galleriet: "Højere op, Krøblinglise! Højere op!" Og da hun ifølge dette råb søgte at nå op til de uopnåelige diskanttoner, hørtes der en vild latter over hele salen.

Spillet på scenen standsede, og fra kulisserne råbte den gamle dukkespiller med rystende stemme: "Mine herskaber, jeg beder Dem om at være rolige!" Kasper, der just havde en scene med den smukke Susanne, og hvis tråde han holdt i hånden, slingrede krampagtigt med sin kunstige næse.

En skraldende latter var svaret. "Kasper skal synge!" – "Russisk! Skøn Minka, vi må skilles!" – "Hurra for Kasper!" – "Nar, sludder, Kasper, hans datter skal synge!" – "Nej, du kan tro nej! Hun er blevet mesterkone og er nu for stor på det!"

Sådan råbte de endnu en stund i munden på hinanden. Pludselig fløj en stor brosten op på scenen, den var rettet mod Kaspers tråde og ramte godt. Figuren gled ud af sin mesters hånd og faldt ned på gulvet.

Fader Josef var ikke mere til at styre. Trods Lises bønner betrådte han straks efter dukkescenen – han blev modtaget med rungende latter, klappen og trampen med fødderne, og det må også have taget sig underligt ud at se den gamle mand, hvis hoved ragede op i soffitterne, give sin berettigede harme luft med livlige håndbevægelser. – Men under al den tummel faldt tæppet pludselig; gamle Henrik havde ladet det gå ned.

- – Jeg overværede ikke forestillingen, men jeg betoges alligevel af en vis uro, medens jeg sad hjemme ved mine bøger; jeg vil ikke sige, at jeg havde en forudfølelse af ulykken, men jeg måtte alligevel derhen.

Da jeg ville gå op ad trappen til rådhussalen, stormede tilskuerne just ned ad trappen. Alle lo og skreg i munden på hinanden. "Hurra! Kasper er død! Lotte er død! Komedien er ude!" – Da jeg så op, opdagede jeg smedens sønners sorte ansigter oven over mig. De tav straks bomstille og rendte ud af døren lige forbi mig; men jeg havde nu vished for, hvor kilden til denne skændige handling var at søge.

Da jeg kom ovenpå, var salen næsten tom. Bag ved scenen sad min gamle svigerfader sønderknust på en stol og gemte sit ansigt i sine hænder. Lise, der lå på knæ foran ham, rejste sig langsomt, da hun fik øje på mig. "Nå, Paul," spurgte hun og så sørgmodigt på mig, "har du endnu kurage?"

Men hun har sikkert læst i mine øjne, at jeg endnu havde mod; for førend jeg kunne svare, havde hun allerede kastet sig om halsen på mig. "Lad os blot holde sammen, Paul," sagde hun sagte.

Da vi stod op den næste morgen, fandt vi dette skældsord "Paul Dukkespiller" – for det skulle jo være et skældsord – skrevet med kridt på vor gadedør; men jeg har troligt slettet det ud, indtil folk også blev trætte af det.

Men fader Josef var ikke mere den gamle siden hin aften. Uden at vi vidste noget af det, solgte han kort efter alle sine marionetter på offentlig auktion, hvor de blev købt for nogle få skillinger til stor glæde for de tilstedeværende drenge og marskandiserkællinger; han ville aldrig se dem mere. Men det var et dårligt middel, han havde valgt; for da forårssolen atter skinnede i gaderne, kom den ene efter den anden af de solgte dukker frem for dagens lys fra de mørke huse. Hist sad en lille

pige på dørtærsklen med den hellige Genoveva, her fandt en dreng fornøjelse i at lade doktor Faust ride på den sorte hankat; i en have i nærheden af skyttehuset hang pfalzgreve Sigfred en dag som fugleskræmsel i et kirsebærtræ. Jeg kunne tydeligt se, at det overilede salg gnavede på hans hjerterod, og det lykkedes mig at købe den ene dukke efter den anden tilbage; men da jeg kom med dem, var han ikke rigtig glad ved det; nu var det hele jo alligevel forstyrret. Og forunderligt nok, hvor megen umage vi end gjorde os, var det os ikke muligt at få at vide, i hvilken afkrog den værdifuldeste figur af dem alle, den pudsige Kasper, blev holdt skjult. Og hvad var hele dukkeverdenen uden ham!

Men tæppet skulle snart falde for et andet alvorligt skuespil. En gammel brystsygdom viste sig atter hos vor gode fader; det lakkede synligt ad enden med ham. "Ja," sagde han smilende, medens han lå på sygelejet og så op til loftet, "jeg har aldrig kunnet komme rigtigt ud af det med menneskene; der oppe hos englene vil det nok gå bedre; og – i ethvert tilfælde, Lise, finder jeg moder der."

- – Den gode, barnlige mand døde; Lise og jeg har bitterligt savnet ham.

Vi dækkede vor faders kiste med alle de blomster, vi kunne finde i den have, han selv havde vedligeholdt; smykket med kranse blev den båret ud på kirkegården, hvor en grav ventede på ham tæt ved kirkegårdsmuren. Da nu kisten blev sænket ned, trådte vor gamle præst hen ved gravens rand og talte et trøstens og forjættelsens ord; han havde altid været en trofast ven og rådgiver for mine hedengangne forældre; mig havde han konfirmeret; Lise og jeg var blevet viet af ham. Trindt om på kirkegården var der sort af mennesker; det lod til, at folk

ventede sig et særegent skuespil af den gamle dukkespillers begravelse. – Og der hændte virkelig også noget særligt, men det bemærkedes kun af os, som stod nærmest ved graven. Lise, der stod med mig under armen, greb krampagtigt min hånd, da den gamle præst nu efter skik og brug tog spaden og kastede den første jord ned på kisten; en dump lyd kastedes tilbage nede fra graven. "Af jord er du kommen," sagde præsten nu med højhed; men næppe var ordet udtalt, førend der fra kirkegårdsmuren kom noget flyvende hen imod os over folks hoveder. Jeg troede først, at det var en stor fugl; men det dalede og sank lige ned i graven. Ved at se mig flygtigt om – jeg stod noget højere på den opkastede jord – havde jeg set en af smedens drenge dukke sig ned bag kirkegårdsmuren og så løbe sin vej, og jeg vidste pludselig, hvad der var sket. Lise udstødte et skrig ved min side, vor gamle præst ville just til at kaste den anden skovl jord på kisten, men standsede pludselig. Ved at se ned i graven, bestyrkedes min anelse: oppe på kisten, mellem blomsterne og jorden, der til dels allerede dækkede den, der havde han sat sig, den gamle ven fra min barndomstid, den pudsige kommersmager Kasper. Men han så slet ikke mere lystig ud; den lange næse hang ned mod brystet; den ene arm med den mærkelige tommelfinger var udstrakt mod himlen, som om den ville forkynde, at et andet stykke ville begynde histoppe, efter at alle dukkespil var udspillede.

Jeg så kun et øjeblik på alt dette, så kastede provsten den anden spade jord ned i graven: "Og til jord skal du blive!" – Og som jorden faldt ned på kisten, trillede Kasper fra blomsterne ned i dybet og dækkedes af jorden.

Så kastede han den sidste spade jord og udtalte den trøsterige forjættelse: "Og af jord skal du atter opstå!"

- Og så gik vi stille og fredeligt hjem; men vi har aldrig siden set den pudsige Kasper og vor gode fader Josef.

- – Men jeg mindes endnu stedse hvert år om hine begivenheder, når jeg ser den sorte smeds ældste søn. Han er blevet en af hine evigt vandrende håndværkssvende, der går omkring i laser og opholder deres usle liv ved de almisser, som håndværksmestrene efter lavsskikkene giver dem. Også mit hus går han aldrig forbi.

Min ven tav og så hen for sig i aftenrøden, der skimtedes bag kirkegårdens træer; men jeg havde allerede længe set madam Paulsens venlige ansigt ved havelågen, som vi nu på ny nærmede os til. "Har jeg ikke nok tænkt det!" udbrød hun, da vi nu kom hen til hende. "Sikken en passiar i nu har fået! Men kom nu med ind i huset! Guds gaver står på bordet, og den gamle havnemester er der også, og et brev fra den gode mesterkone og vor søn Josef! – - Men hvorfor stirrer du sådan på mig, dreng?"

Mester smilede. "Jeg har sladret af skole, mutter. Han vil nu se, om du også virkelig er den rigtige lille dukkespillerske!"

"Ja vist så!" svarede hun og så på sin mand med et kærligt blik. "Se blot rigtigt på mig, dreng! Og hvis du ikke kan finde det – han der, han ved det for vist."

Og mester lagde tavs sin arm om hendes liv. Så gik vi ind i huset for at fejre bryllupsdagen.

Det var prægtige folk, Paulsen og hans dukkespillerske.

Om "Paul Dukkespiller"

Forfatter: Theodor Storm (1817-1888).
Org.udgave: *Pole Poppenspäler.* I *Deutsche Jugend*, Julius Lohmeyer, Leipzig 1874.
Denne udgave baseret på: *Povl Dukkespiller. Novelle af Theodor Storm.* Føljeton i dagbladet *Nationaltidende* 17.-22.03.1879. Oversætteren er ikke oplyst i forlægget.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter omslagsillustration af Emil Döpler d. Y. (1855-1921) til en udgave af *Pole Poppenspäler* fra George Westermann's Verlag, Braunschweig 1898.

ISBN 978-87-7628-240-0
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-504-4 (Ølstykke 2016).

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Kosakvinteren: Betegnelse for russiske kosaktroppers besættelse af byerne i Slesvig januar 1814. *Udg.anm.*